

ФАРТУШНЯК А.Т.

*ННЦ „Інститут землеробства УААН”,
Україна, 08162, смт. Чабани, вул. Машинобудівників, 2 – „Б”,
e-mail: selectio@ukrpack.net*

РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ПО БІЛОМУ КОРМОВОМУ ЛЮПИНУ

Кормовий люпин – цінна білкова культура завдяки високому вмісту протеїну і наявності незамінних амінокислот в зерні і зеленій масі; крім того люпин є джерелом біологічного азоту, що сприяє значному підвищенню родючості ґрунту. У відділі селекції і насінництва люпину ННЦ „ІЗ УААН” проводиться робота зі створення нового генетичного матеріалу люпину, що характеризується високою продуктивністю зерна, зеленої маси, сухої речовини, скоростиглістю, високим вмістом білку, низьким вмістом алкалоїдів, стійкістю до комплексу хвороб.

Матеріали і методи

Селекційна робота зі створення нових сортів люпину проводиться за повною селекційною схемою із створенням, добором та вивченням нового вихідного матеріалу у всіх розсадниках та сортовипробуваннях. Вихідний селекційний матеріал створюється методом гібридизації з використанням раніше індукованих мутантів. Створений гібридний і мутантний генофонд є основою створення сортів люпину інтенсивного типу із заданим комплексом господарсько-цінних ознак.

Результати і обговорення

В результаті проведених досліджень виведено і передано на державне сортовипробування ряд сортів білого люпину, цінність цих сортів в тому, що в зерні міститься 38-47% високоякісного білка, збір якого становить 1200-1500 кг/га. За вмістом незамінних амінокислот білок сортів люпину не відрізняється від білка сої, однак має значно нищу собівартість.

Сорти білого люпину відносяться до інтенсивного типу, стійкі і толерантні до хвороб і шкідників, до екстремальних факторів середовища, придатні для вирощування в лісостеповій і поліській зонах.

У Державному реєстрі сортів рослин України на 2008 рік знаходиться 10 сортів білого кормового люпину селекції ННЦ „Інститут землеробства УААН”: Піщевой, Олешка, Синій парус, Володимир, Борки, Туман, Вересневий, Дієта, Серпневий, Макарівський.

Одним із важливих елементів адаптивних систем захисту рослин є використання сортів, які характеризуються польовою стійкістю до хвороб. Створення і впровадження в виробництво стійких сортів є найбільш екологічно і економічно вигідним методом боротьби з хворобами.

За останні роки на посівах люпинів за сприятливих (для хвороби) погодних умов спостерігається розвиток грибної хвороби – антракнозу, збудником якої є грибок *Colletotrichum glocosporoides*. На білому люпині цей збудник розвивається в фазі сходів, стеблення і боботворення. За погодних умов (температура 18°C і підвищеної зволоженості) в ці фенофази проходить інтенсивне зараження рослин і розвиток цієї хвороби.

На сьогодні у світі немає стійких до цієї хвороби сортів, проводиться робота щодо створення джерел та донорів стійкості до цієї хвороби. Одержано селекційний матеріал білого люпину номери 2247, 983/11, 246/34 з високою польовою стійкістю до антракнозу, який використовується в селекційному процесі як джерела підвищення стійкості до цієї хвороби. Лінія 2247 виділена в епіфітотійні роки за ознакою стійкості до хвороби – низкоросла, детермінантна, скоростигла. Шляхом схрещування цієї лінії з сортом Олешка і подальшим добором створено сорт білого кормового люпину

Макарівський, який характеризується польовою стійкістю і є толерантним до антракнозу. В 2005 році цей сорт було передано до державного сорто випробування.

За результатами двох років державного сорто випробування сорт внесений до Реєстру сортів рослин України на 2008 рік і рекомендований до вирощування на зерно і зелену масу в лісостеповій і поліській зонах. Сорт безалкалоїдний, кормовий, стійкий до хвороб, вилягання і осипання. Урожайність 40-45 ц/га, вегетаційний період 105-108 днів, висота рослин – 75 см, маса 1000 зерен – 290-310 г, ураження фузаріозом – 3,4%, іншими хворобами – 0%, вміст білка в зерні – 39,7%, жиру – 10,5%, алкалоїдів в зерні – 0,17%, вміст алкалоїдів в зеленій масі – 0,010%, стійкість до вилягання 5 балів. Насіння біле, округле. Гілкування верхнє (симподіальне).

Висновки

В результаті проведеної роботи створено сорти і виділено форми білого кормового люпину з високою продуктивністю, скоростиглістю, з високим вмістом білка і низьким вмістом алкалоїдів, стійкі до хвороб.

Резюме

Приведены результаты работы по созданию и изучению генетических ресурсов белого кормового люпина.

Наведені результати роботи зі створення і вивчення генетичних ресурсів білого кормового люпину.

The results of the work on the development and study of genetic resources of white fodder lupine are adduced.

ЦЕРЕНЮК О.М.,

Інститут тваринництва УААН,

Україна, 62404, Харків, н/в Кулиничі, вул. 7-ї Ге. Армії 3

КОМБІНАЦІЙНА ЗДАТНІСТЬ МАТОК ОСНОВНИХ РОДИН УЕЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ СВИНЕЙ

Двома подібними породами в Україні є ландрас та уельс, однак між ними є певні відмінності. Тварини уельської породи вважаються краще пристосованими до жорстких умов утримання. Так при перевезенні з України до Вірменії свиней порід ландрас та уельс, тварини породи ландрас виявились більш чутливими до природнокліматичних умов Араратської рівнини ніж порода уельс, що свідчить про кращу адаптаційну здатність уельсів. [1] Враховуючи показники материнської продуктивності на рівні великої білої породи, та значне переважання останньої за відгодівельним та м'ясними якостями уельси в певній мірі є конкурентами основної породи свиней в Україні.

На цей час основне стадо уельської породи свиней зосереджено в племзаводі ДГ ІТ УААН "Гонтарівка" Вовчанського району Харківської області (колишнє відділення «Профінтерн» ДГ «Українка»). В ТОВ «Криворіжхарчоторг», Апостолівського району Дніпропетровської області розпочато створення племінного репродуктору з розведення цієї породи. Окрім цього є ряд фермерських господарств, де «в чистоті» розводять уельсів. Однак тварин в цих господарствах важко об'єднати в селекційну групу одного рівня. Враховуючи це, нами використовується вертикальна селекційна система з обов'язковим вивченням комбінаційної здатності селекціонуємих тварин при поєднанні з іншими широкорозповсюдженими генотипами різних напрямків продуктивності.

Вибір системи схрещувань при оцінці комбінаційної здатності батьківських форм є визначальним у формуванні методів оцінки його точності, залежить від генетичної